

Мінченко М.Г.

к.е.н., старший викладач

Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи
Національного банку України»

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ КРЕДИТНО-КООПЕРАТИВНОГО РУХУ В УКРАЇНІ

В трансформаційних та глобалізаційних умовах розвиток фінансового ринку загалом та окремих його сегментів є основоположним вектором розвитку вітчизняної економіки. Ціль діяльності кредитних спілок – надання фінансових послуг населенню через спільне заощадження членами кредитних спілок власних грошових коштів та взаємне кредитування за рахунок цих коштів на взаємовигідній підставі. Слід відмітити, що в період фінансової кризи 2008/2009рр. перед кредитними спілками особливо гостро постала проблема належного виконання грошових зобов'язань перед вкладниками. Слід відзначити, що й до сьогоднішнього дня це питання для національних кредитних спілок залишається актуальним.

Означені проблеми безпосередньо пов'язані з методами та формами фінансового забезпечення спілок, зокрема, з питанням режимів залучення ними фінансових ресурсів населення на договірній (внесок (вклад) на депозитний рахунок) та бездоговірній (членській) основі. Проблема дослідження специфіки функціонування кредитних спілок на вітчизняному ринку кредитних послуг залишається досить актуальною та потребує більш ґрунтовного дослідження.

В світовій практиці кредитні спілки створюються в першу чергу з метою фінансового та соціального захисту учасників даного об'єднання, а вже потім – для взаємного кредитування. Як бачимо це одна із основних відмінностей, яка виокремлює кредитно-кооперативні організації з поміж інших фінансових інституцій. Поряд з цим можна виділити і інші відмінності:

1) основні види діяльності та сфера надання послуг: кредитні послуги надаються лише учасникам спілки. Як правило кредитні спілки не здійснюють випуск та продаж цінних паперів, не акумулюють кошти з інших джерел (наприклад, на міжбанківському ринку);

2) права засновників – кожен з засновників має один голос, що унеможливорює одноосібного контролю роботи спілки;

3) особливості фінансових ресурсів, які є обмеженими.

В цілому в світі виділяють дві моделі кредитно-кооперативного руху: американську та європейську. Американська модель (США, Канада) передбачає розуміння кредитних спілок з боку об'єднання фізичних осіб на засадах взаємодопомоги, а європейська (Німеччина, Великобританія, Польща) – орієнтується на об'єднанні фінансових ресурсів не лише фізичних, а й юридичних.

Незважаючи на тип моделі в цілому наявність кредитної кооперація в першу чергу дозволяє послабити монополізацію фінансового ринку з боку банків та вибудувати систему ефективного соціально-економічного захисту шляхом самозабезпечення своїх членів необхідними фінансовими послугами.

Поряд з цим, кредитно-кооперативний рух в різних країнах відбувається по різному, причому специфічні особливості його залежать не лише від історичних особливостей, а й від рівня розвитку та моделі побудови фінансової системи в цілому.

На сьогодні в світі зареєстровано близько 53 тис. кредитних спілок, їх активи оцінюються близько 1 трлн. дол. США, причому сумарна кількість їх членів перевищує 187 млн. осіб.

Модель розвитку кредитно-кооперативного руху в Україні почала своє становлення з прийняттям тимчасового положення «Про кредитні спілки в Україні», відповідно до якого було зареєстровано перших 18 кредитних спілок як громадські об'єднання.

Починаючи з 2004 року в рамках реалізації основних положень Закону України «Про кредитні спілки» було створено державний регулятор, який здійснював контроль за діяльністю кредитних спілок та визначив ліцензійні умови їх функціонування. Внаслідок цього було здійснено перереєстрацію кредитних спілок, і вони почали діяти вже в статусі фінансових установ.

На сьогодні відповідно до вітчизняної нормативно-правової бази кредитні спілки – це «неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки».

Отже, провівши аналіз ринку послуг, які надають кредитні спілки, можна спрогнозувати його подальший розвиток, зокрема визначити такі можливі тенденції:

– тенденція на зменшення кількості кредитних спілок в Україні буде залишатися, причому в найближчий рік їх чисельність може скоротитися в два рази. Це можна пояснити введенням в дію до кінця 2014 року проекту НБУ «Стратегії реформування банківського сектору до 2020 року», в якому передбачається переведення кредитних спілок України під свій нагляд та здійснення регулювання їх діяльності на ринку фінансових послуг. На нашу думку це призведе до встановлення ним більш жорстких вимог, зокрема до розміру статутного фонду, наявності обов'язкових резервів на покриття збитків, розкриття інформації тощо, що в свою чергу – до ліквідації більшості «формально» існуючих організацій в даній сфері;

– зменшення кількості кредитних спілок на ринку може призвести до консолідаційних процесів на даному сегменті ринку: нарощення окремими учасниками кредитно-кооперативного руху капітальної бази з метою економії на масштабах, зміні структури сил на даному сегменті ринку, що в свою чергу посилить конкурентну боротьбу.

– для зменшення ризику неповернення кредитних ресурсів та потреб в значних резервах на покриття збитків від даних видів кредитів поступово кредитні спілки будуть формувати власні вимоги до фінансової незалежності своїх членів, економічному обґрунтуванні цільового використання кредитів тощо;

– внаслідок різкого скорочення кількості кредитних спілок в наступні кілька років буде змінюватись їх політика – перехід на більш прозоре, доступне та економічно обґрунтоване цільове використання кредитних ресурсів, що призведе до встановлення більш жорстких вимог до їх членів в цілому;

– зі змінами в розвитку кредитно-кооперативного руху України буде змінюватись і асортимент послуг (поява нових інноваційних та ліквідація неприбуткових кредитних, ощадних та інформаційних послуг). Для отримання конкурентних переваг на ринку фінансових послуг кредитні спілки повинні частіше звертатися до економічних досліджень та звертати більшу увагу на аналіз потреб учасників, зниження собівартості послуг, покращення їх якості, зниження терміну їх продажів.

Мінченко, М.Г. Сучасні тенденції розвитку кредитно-кооперативного руху в Україні [Текст] / М.Г. Мінченко // Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених (17–18 квітня 2015 р.). – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2015. – С. 42-45.